

УДК 355.4

С. В. Свешніков,

*кандидат технічних наук,
старший науковий співробітник, провідний науковий
співробітник центру воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України
імені Івана Черняховського, підполковник запасу,*

В. П. Бочарніков,

*доктор технічних наук, професор, головний науковий
співробітник центру воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України
імені Івана Черняховського, полковник запасу*

Воєнна політика: сутність і проблеми формування й реалізації

У статті розглядається сутність воєнної політики, її місце в державній політиці, головні завдання, взаємозв'язок із категоріями воєнно-політичного аналізу, воєнно-політичної обстановки, воєнної могутності держави. Виявляється неповна відповідність між сутністю воєнної політики і функціями Міністерства оборони України як державного органу, відповідального за її формування й реалізацію.

Ключові слова: воєнна політика, воєнно-політична обстановка, воєнна могутність, воєнна безпека, загроза, воєнний конфлікт, застосування воєнної сили.

Відомі слова німецького воєнного теоретика Генріха Дітріха фон Бюлова стосовно воєнної політики: «Як воєнна стратегія регулює операції одного походу, найбільше – однієї війни, так політична стратегія орієнтується на процвітання та існування держави впродовж століть і тисячоліть» [1]. Ці слова були сказані у XVIII ст., утім, з ними можна цілком погодитись і сьогодні. Вони підкреслюють особливу роль воєнної політики, її відмінність від інших складових державної політики, наприклад фінансової або інформаційної: воєнна політика забезпечує реалізацію базових, фундаментальних інтересів нації. Для нашої держави це твердження стало очевидним після подій 2014 р. Фундаментальність інтересів, з якими пов'язана воєнна політика, визначає, по-перше, те, що без їх реалізації неможлива реалізація інших інтересів держави і, по-друге, що в мирний час воєнна політика має постійно спостерігати за станом переважної більшості сфер життєдіяльності держави, а у воєнний час практично вся державна політика має концентруватися на виконанні завдань політики воєнної.

Відповідно до пункту 3 Положення про Міністерство оборони України [2], головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні та реалізації державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва, тобто у формуванні й реалізації воєнної політики, є Міністерство оборони України. Але сучасна практика породжує сумнів стосовно раціональності існуючого співвідношення між функціями Міноборони та сутністю й завданнями воєнної політики. Зокрема, виникають два справедливі запитання:

чи справді функції Міноборони сьогодні дають змогу розв'язувати проблеми «процвітання та існування держави» хоча б упродовж десятиліть?

чи відповідає система формування й реалізації воєнної політики її комплексному характерові, а якщо ні, то що для цього потрібно?

Відповісти на ці запитання неможливо без розуміння сутності воєнної політики, її співвідношення з іншими категоріями, а також її основних завдань. З погляду системного підходу для коректного розуміння системи, її місця, сутності й порядку функціонування, потрібно визначити надсистему (вищий рівень системної ієрархії) та підсистему (нижчий рівень).

Зазначимо, що серед функцій державної політики воєнна політика відіграє роль забезпечення сталості прогресивного соціально-економічного розвитку держави за рахунок захисту від застосування воєнної сили проти України [3]. Тобто надсистемою для воєнної політики виступає соціально-економічна політика держави, воєнна політика має бути підпорядкована їй і тісно координуватися з нею. З погляду визначення нижчого рівня системної ієрархії зазначимо, що воєнна політика є складною багатоаспектною системою і може бути розглянута з різних позицій залежно від контексту дослідження.

Тут системна категорія воєнної політики розглядається з точки зору визначення її основних завдань та їх співвідношення з функціями державних органів, які мають ці завдання вирішувати.

На сьогодні існує багато визначень воєнної політики, які відображають її різні аспекти: призначення, місце в державній політиці, складові, суб'єкти формування й реалізації тощо. Наприклад, західна наукова думка замість терміна «воєнна політика» використовує термін «оборонна політика» (defense policy). Загальноприйнятого визначення цього терміна немає. Аналіз найпопулярніших англійських джерел (словника *Merriam Webster* [4], енциклопедії *Britannica* [5]) показав, що під оборонною політикою розуміють державну політику з питань міжнародної та воєнної безпеки, тобто на перший план висувається цілеспрямована діяльність держави стосовно зовнішніх умов – об'єкт впливу воєнної політики розташований у середовищі зовнішніх воєнно-політичних відносин. Російський воєнний енциклопедичний словник [6] розглядає воєнну політику як систему поглядів, відносин і діяльності суспільства та його соціально-політичних інститутів, безпосередньо пов'язаних зі створенням воєнної організації, підготовкою та застосуванням засобів збройного насильства в політичних цілях; складову частину загальної політики держави. Тут головне змістовне навантаження робиться на цілеспрямованій діяльності держави стосовно внутрішніх умов – об'єкт впливу розташований усередині держави, у складових її воєнної могутності. Попри відсутність єдиного погляду на визначення воєнної політики можна виокремити три найпоширеніші підходи, які відрізняються об'єктом впливу воєнної політики, тобто з погляду системного підходу [7] – об'єктом управління.

Підхід, заснований на розумінні воєнної політики як діяльності, спрямованої на забезпечення воєнної безпеки, широко відображений у роботах відомих вітчизняних і зарубіжних учених, а також у вітчизняному законодавстві. Він прямо пов'язує категорії воєнної політики і воєнної безпеки: головним завданням воєнної політики є зміцнення воєнної безпеки. Тому розгляньмо зміст категорії воєнної безпеки й логіку цього твердження.

Загальноновизнаним можна вважати таке визначення [8]: воєнна безпека – це захищеність особи, суспільства і держави від воєнних загроз; стан, коли ймовірність виникнення війни зводиться до мінімуму внаслідок відсутності мотивів до застосування воєнної сили й умов, що визначають відновлення балансу сил, а також унаслідок здійснення заходів з відвертання воєнної загрози. При цьому під воєнною загрозою розуміють загрозу застосування воєнної сили в різних формах: безпосередню воєнну агресію різного масштабу, втягнення у воєнний конфлікт, озброєння незаконних збройних формувань усередині держави, засилання незаконних збройних формувань, а також інші дії, визнані такими відповідно до чинного законодавства.

Якщо як об'єкт управління воєнної політики прийняти воєнну безпеку, то виникають два запитання.

По-перше, залишається поза межами визначення вирішальний етап життєвого циклу держави – воєнний конфлікт. Справді, коли починається воєнний конфлікт, воєнна загроза, тобто загроза застосування воєнної сили, як явище і як одна з двох частин дихотомії «інтерес – загроза», зникає – вона реалізується у вигляді конкретних дій, пов'язаних зі здійсненням збройного насильства. Тоді стає неясним, як розуміти зміст воєнної політики держави. Чи є підстави її розглядати під час воєнного конфлікту? Це запитання видається правомірним, оскільки інтуїтивно ясно, що воєнна політика не повинна зникати в разі початку воєнного конфлікту. Під час воєнного конфлікту національні інтереси, безумовно, порушуються, але не зникають повністю. Воєнна політика може зникнути лише разом зі зникненням держави як головного інструменту реалізації інтересів нації.

По-друге, визначення воєнної безпеки здійснюється через захищеність національних інтересів від воєнних загроз. Але багато вчених (наприклад [9]) зазначають, що загроза з'являється тоді, коли визначається потенційний противник, який має домагання і готовий їх реалізувати за допомогою воєнної сили. Тобто загроза з'являється, коли визначаються ознаки наміру застосування воєнної сили. Про те саме свідчить лінгвістичне визначення загрози: загроза – це намір завдати шкоду. Але забезпечення ефективності й системності воєнної політики потребує своєчасного виявлення воєнної загрози, яка виникає не одразу, а є результатом ескалації воєнно-політичних суперечностей у багатьох сферах. Тобто воєнній загрозі передують інші явища, такі як воєнно-політичні ризики й виклики. З погляду воєнної політики, розрізнення цих категорій є необхідним для своєчасного формування адекватних реакцій держави з метою нейтралізації негативних воєнно-політичних явищ на ранній стадії їхнього розвитку. Тому в об'єкті воєнної політики, крім воєнних загроз, доцільно враховувати воєнно-політичні ризики і виклики в контексті їх можливого переростання у воєнні загрози.

Таким чином, воєнна політика досить тісно пов'язана із забезпеченням воєнної безпеки, але остання не досить повно відображає об'єкт воєнної політики.

Підхід, заснований на розумінні воєнної політики як діяльності, спрямованої на забезпечення обороноздатності. Обороздатність держави визначається як рівень її підготовленості до захисту від агресії [10]. Із цим визначенням добре корелюються визначення з інших джерел. Категорія обороноздатності за суттю є звууженням категорії воєнної безпеки [11]: протягом останніх століть, коли головною метою воєнних конфліктів були суверенітет і територія, пріоритетною діяльністю держави вважалося забезпечення обороноздатності, яка характеризує спроможність держави відбити зовнішню збройну агресію за допомогою всіх сил, засобів і ресурсів, котрі є в її розпорядженні. Зрозуміло, що за таких умов

основна увага приділялася формуванню й накопиченню сил, засобів і ресурсів. Але сьогодні на перший план виходять воєнні конфлікти нового типу, зокрема проксі-конфлікти [12], які ініціюються ззовні, але ведуться як внутрішні конфлікти на тлі етнічних, релігійних суперечностей за участю незаконних збройних формувань, угруповань організованої злочинності, терористичних угруповань тощо. Такі воєнні конфлікти також спричиняють не меншу шкоду життєво важливим національним інтересам – порушується суверенітет держави на окремих територіях, а в крайніх випадках – територіальна цілісність. У таких конфліктах формування силового й ресурсного потенціалу для забезпечення захищеності від агресії, тобто від класичного зовнішнього втручання, хоча й залишається важливим, але не завжди буде ефективним і достатнім.

Підхід, заснований на розумінні воєнної політики як діяльності, спрямованої на вирішення воєнного конфлікту. Відповідно до Воєнної доктрини України [13], воєнна політика як складова частина державної політики безпосередньо пов'язана із запобіганням виникненню воєнних конфліктів, підготовкою держави до участі в них у разі потреби, а також із застосуванням воєнної сили з метою досягнення власних політичних цілей та забезпечення реалізації власних національних інтересів. Ці елементи також називають напрямками воєнної політики. Усі вони концентруються довкола категорії воєнного конфлікту. Згідно із цим, об'єктом воєнної політики є воєнний конфлікт, а її предмет є потрійним: запобігання виникненню воєнних конфліктів, підготовка до участі у воєнних конфліктах і власне участь у них.

Утім, слід урахувувати більш тонку структуру взаємодії категорій воєнної політики і воєнного конфлікту. По-перше, воєнний конфлікт зароджується в середовищі воєнно-політичної обстановки (ВПО) і є таким її станом, який характеризується застосуванням воєнної сили для вирішення суперечностей відносин у різних сферах життєдіяльності. Тобто воєнний конфлікт є частковим випадком серед усіх можливих станів ВПО. По-друге, за наведеним визначенням воєнної політики, рішення, які приймаються й реалізуються в її рамках, спрямовані на забезпечення сприятливості ВПО (що виключає застосування воєнної сили) та на забезпечення достатнього рівня воєнної могутності держави. Кажучи точніше, об'єкт воєнної політики має цілісну подвійність. З одного боку, присутні два об'єкти впливу воєнної політики: ВПО і воєнна могутність держави. З другого боку, ці два об'єкти об'єднуються єдиною категорією воєнного конфлікту, точніше, таким станом обох об'єктів, який виключає застосування воєнної сили або забезпечує перемогу. Дві частини об'єкта воєнної політики також відображають зовнішні (ВПО) і внутрішні (воєнна могутність) чинники.

Останній підхід представляється найбільш обґрунтованим, оскільки категорія воєнного конфлікту є первинною порівняно з категоріями воєнної безпеки або обороно-

здатності. Воєнний конфлікт віддзеркалює фундаментальну філософську категорію війни. Категорії воєнної безпеки та обороноздатності є вторинними, оскільки відображають лише захищеність або спроможність до захисту від застосування воєнної сили, яке відбувається під час воєнного конфлікту. Відповідно до цього, потрійний предмет воєнної політики також є ширшим, ніж забезпечення воєнної безпеки або обороноздатності, оскільки охоплює всі стадії життєвого циклу воєнного конфлікту.

Часто можна зустріти думку, що воєнна політика – це концептуальні погляди на вирішення питань суто воєнного характеру – військового будівництва та оборони. Зрозуміло, для людини-військового першочергова важливість цих питань перебуває поза сумнівом. Але в контексті ефективності державної політики, а воєнна політика є її складовою, також є важливими питання політичного характеру, зокрема запобігання виникненню воєнних конфліктів, оскільки запобігти виникненню воєнних конфліктів набагато легше, ніж потім забезпечити перемогу в них.

Таким чином, у подальшому об'єктом воєнної політики вважатимемо воєнний конфлікт, а як предмет воєнної політики розглядатимемо три напрями: запобігання виникненню воєнних конфліктів; підготовку держави до участі в них; застосування державою воєнної сили з метою захисту власних національних інтересів.

Розгляньмо співвідношення категорій «воєнна політика» і «воєнний конфлікт» з позицій системного підходу й теорії управління, як показано на *рисунку 1*. Це видається правомірним з огляду на те, що з точки зору системології [14], воєнну політику і воєнний конфлікт можна розглядати як цілеспрямовану систему, де воєнна політика відіграє роль керуючого об'єкта, а воєнний конфлікт (який представляється як застосування воєнної могутності в умовах ВПО) – об'єкта управління, як показано на *рисунку 1*.

У такій системі ефективність воєнної політики визначається через бажаний стан об'єкта управління (відсутність воєнного конфлікту) і досягається за допомогою керуючих впливів, які формуються в результаті послідовного виконання трьох процедур:

- оцінювання стану об'єкта управління – оцінювання ВПО, а також оцінювання (аудит) складових воєнної могутності держави (можна ототожнити із сектором безпеки і оборони), а також аналізу стану об'єкта управління – прогнозування розвитку ВПО, визначення потрібного стану ВПО та воєнної могутності, виявлення «вузьких місць» і формування керуючих впливів;
- прийняття рішень щодо управління станом об'єкта управління – вибір найраціональніших керуючих впливів і формування завдань державним органам щодо їх реалізації;
- реалізація рішень щодо керуючих впливів – постановка завдань, надання ресурсів для їх виконання, контроль виконання.

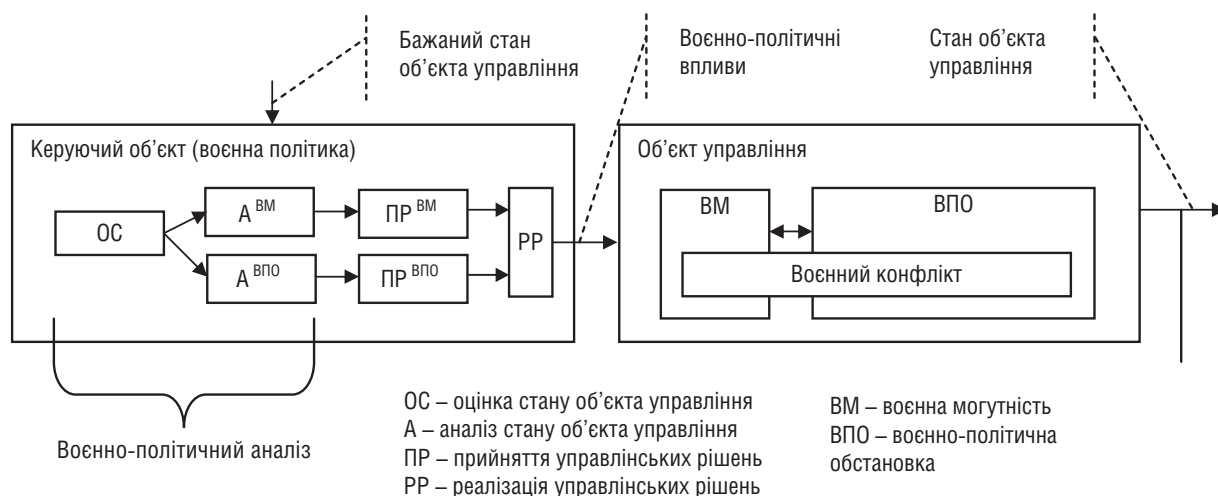

Рис. 1. Співвідношення категорій воєнної політики і воєнного конфлікту з позицій кібернетичного підходу

Серед усіх зазначених процедур найбільш складними та «інтелектуальними» є процедури оцінювання й аналізу стану об'єкта управління. Вони визначають сутність категорії «воєнно-політичний аналіз» і передбачають вирішення багатьох аналітичних задач воєнної політики, які автори планують розглянути в інших публікаціях. Тут розглянемо лише узагальнені завдання воєнно-політичного аналізу і співвіднесемо їх із чинними функціями державних органів.

Виходячи з позицій системного підходу, сутність воєнно-політичного аналізу полягає в аналізі ВПО та воєнної могутності держави й на основі цього – підготовці даних для прийняття воєнно-політичних рішень, спрямованих на управління ними і змістовно пов'язаних із запобіганням виникненню воєнних конфліктів, підготовкою держави до участі в них і застосуванням воєнної сили для захисту фундаментальних національних інтересів. Відповідно, об'єктом воєнно-політичного аналізу є ВПО (зовнішні умови) та воєнна могутність держави (внутрішні умови), а предметом – обґрунтування воєнно-політичних рішень для управління ними. Розглянемо детальніше три змістовні складові воєнно-політичних рішень, які також утворюють предмет і узагальнені завдання воєнної політики (відповідно до Воєнної доктрини України [13]).

Запобігання виникненню воєнних конфліктів передбачає завчасне виявлення первинних суперечностей, розвиток яких у подальшому може призвести до бажання однієї з воєнно-політичних сил вирішити їх за допомогою воєнної сили. Такі суперечності виникають унаслідок намірів або дій воєнно-політичних сил, не обов'язково пов'язаних з воєнною сферою. Як свідчить світова історія, головні суперечності часто перебувають у сфері економіки. Це питання торгівлі, доступу до ринків сировини, ринків збуту товарів, транзитної інфраструктури тощо. Для запобігання виникненню воєнних конфліктів воєнно-політичний аналіз має повністю вивчити воєнно-політичну обстановку, спрогнозувати її розвиток у май-

бутньому й визначити сукупність власних дій, які можуть нейтралізувати, відвернути або стримати розвиток негативних явищ. Демонстрація власної воєнної могутності є лише однією з багатьох можливих дій.

Підготовка держави до воєнних конфліктів передбачає передусім визначення потрібного рівня воєнної могутності, а також таких шляхів його досягнення, які були би припустимими з погляду економічних витрат і впливу на економіку держави. Потрібний рівень воєнної могутності визначається виключно прогнозованими умовами ВПО – цей рівень має бути достатнім для досягнення цілей держави в можливому воєнному конфлікті. Але під час воєнного конфлікту держава протиставляє противнику не лише свою воєнну могутність. За умов дружніх воєнно-політичних відносин вона також може залучити частину воєнної могутності союзних держав. Визначення переліку таких держав, розміру частини воєнної могутності, яка може бути залучена для підтримки, а також умов цього залучення теж є задачею воєнно-політичного аналізу, яка базується на аналізі дружності воєнно-політичних відносин.

Під час воєнного конфлікту воєнна політика не зникає. Визначення умов майбутнього миру, тобто майбутньої структури воєнно-політичних відносин та інших елементів ВПО, залишається однією з головних задач воєнно-політичного аналізу. Від правильного визначення цієї структури залежить те, наскільки довго триватиме мир, як розвиватиметься міжнародна торгівля й наскільки сприятливими будуть умови для розвитку економіки держави. Не зникає також, хоча й дуже ускладнюється, задача пошуку союзників для воєнної, політичної, економічної або іншої підтримки держави під час воєнного конфлікту.

Природно, розглянуті узагальнені завдання воєнної політики мають реалізовуватися через завдання й функції відповідального державного органу, яким є Міноборони. Відповідно до Положення [2], Міноборони є головним

органом у «формуванні та реалізації державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва». Міноборони має відповідні завдання, для виконання яких використовуються 129 функцій. Аналіз свідчить, що завдання Міноборони цілковито відповідають розглянутим узагальненим завданням воєнної політики. Однак склад функцій Міноборони породжує кілька змістовних протиріч.

По-перше, переважна кількість функцій Міноборони стосується підготовки до воєнного конфлікту й часу, коли відбувається воєнний конфлікт. Утім, перше й не менш важливе узагальнене завдання воєнної політики – запобігання виникненню воєнних конфліктів – практично не знайшло відображення у функціях Міноборони. Природно, запобігання виникненню воєнних конфліктів означає акцентування уваги на «загальнополітичних» питаннях, оскільки зміст категорії «запобігання» має розглядатися у широкому сенсі. Досить часто запобігання зводять лише до стримування противника. Це завдання полягає в забезпеченні такої воєнної могутності, яка б демонструвала потенційному противнику очевидну невідворотність неприпустимих збитків у разі нападу. Це вузьке розуміння змісту категорії, оскільки не лише наявність певної воєнної могутності забезпечує стримування потенційного противника й запобігання застосуванню воєнної сили з його боку. У широкому розумінні запобігання передбачає створення дружніх або в крайньому разі конкурентних, але жодним чином не конфронтаційних воєнно-політичних відносин за всім їх спектром. Воєнні конфлікти зароджуються серед воєнно-політичних відносин, які мають глибоке історичне, іноді цивілізаційне підґрунтя. Відносини в енергетиці, фінансах, торгівлі, навіть особисті відносини між лідерами держав та багато інших різнорідних чинників теж мають визначальний вплив на рішення щодо застосування воєнної сили. Зв'язати іншу державу вигідними умовами торгівлі, певними компромісами або економічною кооперацією є найбільш ефективним інструментом гарантування відсутності воєнної загрози з її боку. Це можна назвати «вищим пілотажем» у воєнній політиці.

По-друге, у функціях Міноборони є очевидним дисбаланс між управлінням ВПО та управлінням воєнною могутністю держави на користь другого. Цей дисбаланс певним чином також пов'язаний з попереднім протиріччям: якщо вага функцій, які забезпечують запобігання виникненню воєнних конфліктів, має бути збільшена, то досягти цього неможливо без адекватних оцінок та прогнозів ВПО як сукупності воєнно-політичних відносин у всіх без винятку сферах життєдіяльності. Підкреслимо, що аналіз відносин, наприклад, торговельних, воєнно-політичний аналіз має здійснювати з погляду зазначених вище узагальнених завдань воєнної політики. Важливість аналізу ВПО додатково підкреслює те, що потрібний рівень воєнної могутності визначається саме прогнозованою ВПО й ні чим іншим.

По-третє, як зазначали автори [12], сучасні воєнні конфлікти характеризуються посиленням залучення

внутрішніх сил, що викликає необхідність аналізу внутрішньої соціально-політичної обстановки в державі, тобто необхідність додаткового розгляду відносин внутрішніх сил (партій, соціальних груп тощо) також із погляду узагальнених завдань воєнної політики. Це стосується і внутрішніх воєнних конфліктів, і конфліктів міжнародного характеру, оскільки внутрішній конфлікт може переростати в міжнародний. Досить поширеною є думка, що аналіз внутрішньої соціально-політичної обстановки має здійснювати Служба безпеки України. Безумовно, це так. Але вона аналізує внутрішню соціально-політичну обстановку з погляду забезпечення державної безпеки, а не воєнного конфлікту. Сьогодні на практиці аналіз внутрішньої обстановки в контексті узагальнених завдань воєнної політики не здійснюється.

Отже, є очевидним, що існує значний змістовний недогляд у формуванні й реалізації воєнної політики, який торкається потреби збільшення обсягу воєнно-політичного аналізу, ухвалення та реалізації рішень передусім стосовно управління ВПО й урахування внутрішніх соціально-політичних факторів та обставин. На наш погляд, головна причина зазначених протиріч полягає в незбіжності масштабів змісту воєнної політики й завдань Міноборони. Воєнна політика – це політика держави загалом, а не політика одного з державних органів. Хоча на Міноборони покладене завдання формування й реалізації воєнної політики, виконати це завдання повністю воно не в змозі.

Очевидно, що у 2014 р. це стало наочним і саме це привело до створення єдиного сектору безпеки і оборони держави [15]. Але створено його, на наш погляд, арифметичним складанням кількох державних органів без елементів, які б дали синергетичний ефект. Це випливає з того, що виключна більшість положень Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України утворена шляхом перелічення правових норм, запозичених із законодавчих і нормативно-правових актів, котрі унормовують діяльність державних органів, що входять до складу сектору безпеки і оборони, а також із документів оборонного планування. Єдиними об'єднувальними елементами, які можуть дати синергетичний ефект, є командувач об'єднаних сил та об'єднаний оперативний штаб ЗСУ, котрі створюються відповідно до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях». Але ці елементи мають локальний масштаб – вони обмежені лише часом ведення воєнного конфлікту й конкретною територією, тобто не можуть розглядатися для воєнної політики загалом як системне рішення або його прототип.

Видається, що для усунення зазначених протиріч головним питанням є визначення державного органа, відповідального за формування й реалізацію воєнної політики, а також його завдань і функцій. Як було продемонстровано вище, чинний перелік функцій Міноборони

не повністю відповідає меті, змісту й завданням воєнної політики. Тому принципово можливими є два варіанти:

- визначення іншого державного органа з підпорядкуванням йому складових сектору безпеки і оборони в частині формування й реалізації воєнної політики або наданням йому права координації їхньої діяльності;
- відповідне розширення повноважень і функцій Міноборони з, можливо, наданням міністру оборони України статусу віце-прем'єр-міністра.

Обґрунтування раціональності та вибір одного із цих варіантів не є предметом цієї статті. Але в будь-якому разі уточнення функцій потребуватиме законодавчої зміни повноважень, завдань і функцій не лише державного органа, відповідального за формування й реалізацію воєнної політики, а й державних органів, які входять до складу сектору безпеки і оборони України. Як варіант, для забезпечення узгодженості правових норм ці зміни можуть бути оформлені у вигляді Кодексу законів з безпеки та оборони України. Не можна виключати необхідність також конституційних змін.

У змістовному плані зміни мають передбачати, що державний орган, відповідальний за формування й реалізацію воєнної політики, повинен забезпечувати аналіз, ухвалення й реалізацію рішень щодо управління воєнно-політичною обстановкою та всіма складовими воєнної могутності держави незалежно від їх підпорядкування. Обсяг функцій, які стосуються воєнно-політичного аналізу, має бути збільшений. В організаційному плані цей державний орган матиме організовувати взаємодію всіх складових сектору безпеки і оборони та єдиноначальне керування ними в частині, що стосується вирішення завдань воєнної політики.

Висновок

Таким чином, з погляду системології, воєнна політика має бути підпорядкована й тісно координуватися з державною політикою щодо прогресивного соціально-економічного розвитку. Об'єктом воєнно-політики є воєнний конфлікт у двох неподільних іпостасях: воєнно-політична обстановка як середовище його зародження і воєнна могутність держави, яка забезпечує їй перемогу у воєнному конфлікті. Предмет воєнної політики є триєдиним: запобігання виникненню воєнних конфліктів, підготовка держави до участі в них і застосування воєнної сили з метою захисту власних національних інтересів. З категорією воєнної політики тісно пов'язана категорія воєнно-політичного аналізу. Відповідно до кібернетичного підходу, його сутність полягає в аналізі ВПО та складових воєнної могутності держави. Воєнно-політичний аналіз готує дані для прийняття рішень з управління і ВПО, і воєнною могутністю.

Аналіз функцій Міноборони з погляду відповідності меті, змісту й завданням воєнної політики свідчить про значний змістовний недогляд у формуванні та реалізації воєнної політики, який стосується потреби збільшення

обсягу воєнно-політичного аналізу, прийняття та реалізації рішень передусім стосовно управління ВПО й урахування внутрішніх соціально-політичних факторів та обставин. У результаті Міноборони не в змозі повністю формувати й реалізовувати воєнну політику. Звідси випливає потреба або щодо визначення іншого державного органу, або розширення повноважень і функцій Міноборони з відповідними змінами чинного законодавства.

Перелік літератури

1. Стратегия в трудах военных классиков / ред. совет серии: С. В. Степашин (председатель), Н. С. Столяров (заместитель председателя), М. А. Гареев, И. С. Давиденко, В. А. Двуреченских, А. А. Коровко, А. В. Коровников, А. А. Пискунов, Е. М. Примаков, О. Н. Слоботчиков, С. Л. Соколов, М. С. Сурков, Е. И. Шапошников. – М. : Издательский дом «Финансовый контроль», 2003. – 592 с.
2. Указ Президента України «Про Положення про Міністерство оборони України та Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України» № 406/2011 від 6 квітня 2011 р.
3. Тимошенко Р. И., Лобко М. М., Бочарников В. П., Свешников С. В. Погляди на планування розвитку в секторі безпеки і оборони України / Р. И. Тимошенко, М. М. Лобко, В. П. Бочарников, С. В. Свешников // Наука і оборона. – 2016. – № 3. – С. 39.
4. Merriam Webster [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.merriam-webster.com.
5. Britannica [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.britannica.com.
6. Военный энциклопедический словарь / пред. гл. ред. комиссии А. Э. Сердюков. – М. : Воениздат, 2007. – 832 с.
7. Бочарников В. П., Бочарников И. В., Свешников С. В. Основы системного анализа и управления организациями / В. П. Бочарников, И. В. Бочарников, С. В. Свешников. – М. : ДМК Пресс, 2014. – 286 с.
8. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Засади національної безпеки України : підручник / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К. : Інтертехнологія, 2009. – 272 с.
9. Кудашкин А. В. Военное право: учебник / А. В. Кудашкин. – М. : За права военнослужащих, 2004. – Вып. 45. – 640 с. – Серия «Право в Вооруженных Силах – Консультант».
10. Военный энциклопедический словарь / пред. гл. ред. комиссии Н. В. Огарков. – М. : Воениздат, 1984. – 863 с.
11. Перепелиця Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі: монографія / Г. М. Перепелиця. – К. : НІСД, 2003. – 432 с. – Сер. «Воєнна безпека». – Вип. 8.
12. Бочарников В. П., Свешников С. В. Погляди на характер сучасних воєнних конфліктів / В. П. Бочарников, С. В. Свешников // Наука і оборона. – 2017. – № 1. – С. 3–8.
13. Указ Президента України № 555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Воєнної доктрини України”» від 24 вересня 2015 р.
14. Клар Дж. Системология. Автоматизация решения системных задач / Дж. Клар; пер. с англ. – М. : Радио и связь, 1990. – 544 с.
15. Указ Президента України № 92/2016 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року “Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України”» від 14 березня 2016 р.